

Utvecklingsplan för spridning av allaktivitetshusmodellen 2021– 2031

Kulturförvaltningen
Kulturarrangemang och
mötesplatser

Upprättad: 2020-10-28
Version: 1
Ansvarig: Hanna Sjöberg

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Vad är ett allaktivitetshus?	5
Utgångspunkter för utredningen.....	6
Metod	7
Allaktivitetshusmodellens funktioner och framgångsfaktorer	8
Allaktivitetshusmodellens kostnader och utmaningar	9
Förslag på spridning av allaktivitetshusmodellen	10
Prioriterade områden 1 – 6 år.....	11
Prioriterade områden 7 – 10 år.....	12
Revidering av utvecklingsplanen.....	13

Sammanfattning

Malmö stads befolkningsprognos visar att antalet Malmöbor väntas öka med totalt 15 % till år 2029. Ökningen är störst i grundskoleåldern men också i gymnasieåldern och bland äldre. Barnfattigdomen är fortfarande utbredd i Malmö och enligt den pågående undersökningen *Ung Livsstil*¹, där mellanstadie-, högstadie- och gymnasieelever från hela Malmö svarar på frågor om sina fritidsvanor, finns det stora grupper av barn och unga som inte tar del av fritidsutbudet i samma grad som andra barn och unga.

Att deltagande i fritids- och kulturaktiviteter är viktigt för barns positiva utveckling lyfts i *Communities That Care* (CTC), ett vetenskapligt grundat system för ett långsiktigt förebyggande preventionsarbete som går i linje med

¹ I denna utvecklingsplan refereras genomgående till delresultat av den pågående undersökningen *Ung Livsstil* Malmö, 2019–2020. Slutresultat av undersökningen planeras till våren 2021. I arbetet med denna utvecklingsplan har resultat från mellanstadiet och högstadiet vägts in, medan gymnasieelevernas resultat ännu ej är färdigställt.

Malmökommissionens rekommendationer för en socialt hållbar stad. Arbetet i CTC handlar om att undanröja riskfaktorer och tillföra skyddsfaktorer i barnens livsmiljöer, där möjlighet att delta i prosociala fritidsaktiviteter samt att delta och bidra i prosociala sammanhang i sitt närområde lyfts som viktiga skyddsfaktorer för att skapa trygga och goda uppväxtvillkor för barn och unga i Malmö. CTC-analyserna visar även att skillnaderna mellan skydds- och riskfaktorer och därmed skillnader i livsvillkor för barn och unga är stora mellan olika områden i Malmö. Allaktivitetshusen spelar en viktig roll för att utjämna dessa skillnader.

Vid kulturnämndens sammanträde 25 mars 2020 fick kulturförvaltningen ett utredningsdirektiv (KN-2019-5503) om att ta fram en långsiktig utvecklingsplan för spridning av allaktivitetshusmodellen i Malmö. Utvecklingsplanen indikerar vilka geografiska områden som ska prioriteras under en tioårsperiod och utgår ifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, nedan kallad barnkonventionen, med särskilt fokus på barns rätt till kultur. Planen har tagits fram i samverkan med grundskoleförvaltningen och fritidsförvaltningen, där nuläge och framtida behov har diskuterats vad gäller till exempel utbyggnad av fritidsgårdar, utveckling av föreningsdrivna mötesplatser och grundskolor.

I utvecklingsplanen pekas geografiska områden ut för prioritering vid nyetablering, men inte specifika skolor. Planen föreslår en nyetableringstakt om ett nytt allaktivitetshus vart tredje år, under förutsättning att budgetförstärkning sker. Kulturnämnden fattar beslut om budget och i vilket delområde nyetablering ska ske. Utgångspunkten för prioriteringen är inte en jämn geografisk spridning i hela Malmö, utan spridningen av allaktivitetshusmodellen fokuserar på de barn, unga och vuxna Malmöbor som står längst ifrån att få sina rättigheter tillgodosedda och de delområden där de socioekonomiska utmaningarna är stora.

Det är Malmö stad och andra offentliga aktörer som ska verka för att Malmöbornas rättigheter tillgodoses. Kommunen är alltså skyldighetsbärare och därmed ansvarig för att rättigheterna respekteras, skyddas och infrias. Genom allaktivitetshusmodellen bidrar kulturnämnden till att tillgodose flera mänskliga rättigheter, där rätten till en meningsfull fritid, rätten till kultur och rätten att påverka, ha inflytande och att göra sin röst hörd är de tydligaste. Kulturförvaltningen driver idag tre allaktivitetshus; Allaktivitetshuset Lindängen (startades 2011), Allaktivitetshuset Hermodsdal (2013) och Allaktivitetshuset Apelgården (2018), som alla har ett rättighetsbaserat

arbets sätt vilket innebär att verksamheter och tjänster utgår från barn, unga och vuxna som rättighetsbärare.

Utvecklingsplanen föreslår att inom en 1–6 årsperiod i första hand nyetablera ett allaktivitetshus i Rosengård, i något av delområdena Törnrosen, Persborg, Herrgården eller Örtagården. Därefter bör nästa allaktivitetshus placeras i sydöstra Malmö, i något av delområdena Augustenborg, Södra Sofielund, Heleneholm eller Almhög. Efter beslut i kulturnämnden om i vilket delområde nyetablering ska ske bestäms, i dialog med grundskoleförvaltningen, på vilken specifik skola allaktivitetshuset ska startas. Vilken skola i ett område som är bäst lämpad kommer att avgöras genom fördjupade områdesanalyser där områdenas och skolornas olika förutsättningar, till exempel grundskoleförvaltningens långsiktiga planering i området och lämpliga lokaler, kommer att vägas in.

Barn och unga, såväl på skolan där det nya allaktivitetshuset ska starta som i de befintliga verksamheterna, ska vara delaktiga i planering av innehåll och aktiviteter. Deras åsikter ska tas till vara och tillmätas betydelse vid vuxnas avvägningar och beslut i utformningen av den nya verksamheten i linje med förvaltningens pågående utvecklingsarbete kring barnrätt. Utvecklingsplanen pekar ut ytterligare prioriterade områden inom en 7–10 årsperiod. Eftersom Malmös demografi och infrastruktur ständigt förändras är det svårt att i nuläget avgöra vilket delområde som då kommer att vara i störst behov av nyetablering. Därför finns ännu ingen prioritetsordning mellan dessa delområden, utan den tas fram i den kontinuerliga revideringen av utvecklingsplanen.

Vad är ett allaktivitetshus?

Allaktivitetshuset erbjuder kostnadsfria aktiviteter för alla åldrar, alla dagar i veckan. Aktiviteterna planeras terminsvis, men hela tiden med flexibilitet för att snabbt kunna möta nya behov och önskemål. Sommaren och övriga skollov planeras separat utifrån de boendes önskemål. Allaktivitetshuset använder sig av Lindänge-, Hermodsdals- och Apelgårdsskolornas lokaler, med en stor bredd av aktiviteter; från läxhjälp och språkundervisning till matlagning, musik, dans, drama och idrottsaktiviteter. De boende i områdena är utgångspunkten i arbetet med allaktivitetshuset. Det är deras behov och önskemål som styr vilka aktiviteter som finns. Allaktivitetshuset är och ska vara levande verksamheter som alltid kan utvecklas och förändras. Deltagare är delaktiga på olika sätt: ungdomar hjälper till som extra resurser på aktiviteter för barn, boende i

området kan starta egna aktiviteter som de själva håller i och ansvarar för. Särskilda samarbeten med föreningar, organisationer och andra aktörer både inom och utanför Malmö stad har skapas utifrån de aktiviteter som efterfrågats. Visionen för allaktivitetshusen är att våga testa, prova sig fram och våga tänka utanför ramarna: Hellre göra misstag och göra om än att aldrig våga försöka.

Utgångspunkter för utredningen

Barn och unga är sedan länge en prioriterad målgrupp för kulturnämnden. I januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige, vilket innebär att Malmö stad enligt lag ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till fritidsverksamhet. Kulturnämndens mål *Kulturell allemansrätt för stadens barn och unga* gör konventionstexten än tydligare med formuleringen att *alla barn och unga ska såväl under skoltid som på sin fritid ha goda och likvärdiga möjligheter att påverka, ta del av och själva skapa kulturupplevelser.*

Enligt Ung Livsstil ser ungas deltagande i kultur- och fritidsaktiviteter mycket olika ut i olika delar av Malmö. Barn och unga från områden med större socioekonomiska utmaningar deltar i låg utsträckning i det offentligt finansierade fritidsutbudet (idrott, föreningsliv, kulturskola, bibliotek, fritidsgård och simhall) och särskilt stora skillnader är det mellan tjejer i olika delar av Malmö. Detta gäller också ungdomar med olika skolframgång och studieinriktning, där ungdomar med god skolframgång söker sig till föreningslivet i högre grad än ungdomar med mindre god skolframgång.

Kulturförvaltningen har flera kompensatoriska verksamheter som bland annat har som utgångspunkt att nå en jämn geografisk spridning i hela staden, till exempel Biblioteken i Malmö, Malmö Kulturskola, samt kulturaktiviteter på barn och ungas skoltid, där kulturförvaltningen bjuder in samtliga förskolor och skolor i staden. Även fritidsförvaltningens verksamheter, till exempel fritidsgårdarna, är spridda geografiskt i staden. En nyetablering av allaktivitetshus sker i de delområden där flest barn, unga och vuxna Malmöbor står längst ifrån att få sina rättigheter tillgodosedda och där de socioekonomiska utmaningarna är stora.

Allaktivitetshusmodellen bidrar till kommunfullmäktiges målområde *Trygghet och delaktighet*, med sitt tillits- och delaktighetsbaserade arbetssätt.

Allaktivitetshusmodellen bidrar också till kommunfullmäktigemål *Malmö stad ska genom planering av staden verka för minskad segregation*. Kulturnämnden samverkar med de nämnder som ansvarar för arbetsmarknad, utbildning och fritid, för att bidra till minskad segregation.

Metod

För att säkra att nyetableringen sker i de delområden där invånare står längst ifrån att få sina rättigheter tillgodosedda och där barn och unga tar del av fritidsutbudet i lägre grad än andra delar av Malmö, bygger förslaget om spridning på en kartläggning av socioekonomiska förhållanden i 106 delområden i Malmö. Med socioekonomiska förhållanden avses här ett områdes demografiska profil utifrån befolkningens inkomst- och utbildningsnivå.

Utredningen har fokuserat på följande fyra parametrar²:

- Andel vuxna med högst förgymnasial utbildning 25–64 år.
- Andel elever i årskurs 9 med behörighet till gymnasiet/yrkesprogram.
- Genomsnittlig disponibel inkomst bostadshushåll per konsumtionsenhet.
- Andel förvärvsarbetande 20–64 år.

Parametern ”Andel vuxna med högst förgymnasial utbildning 25–64 år” inkluderar upp till nio års förgymnasial utbildning och exkluderar gymnasial och eftergymnasial utbildning. En fullständig gymnasieutbildning minskar risken för arbetslöshet bland unga. Brytpunkten mellan förgymnasial utbildning och gymnasial/eftergymnasial utbildning är den mest relevanta nivån för utredningen att titta på.

I statistikunderlag från SCB kring Malmös befolkning finns förutom parametern ”disponibel inkomst” även indelningarna ”förvärvsinkomst” och

² Statistiken är hämtad från Statistiska Centralbyråns (SCB:s) regiondatabas, Skånedatabasen eller från SCB:s områdesstatistiska databas (OSDB) och har tagits fram i samarbete med stadskontoret i Malmö stad.

”förvärvs- och kapitalinkomst”. Disponibel inkomst innehåller, utöver förvärvs- och kapitalinkomst, även olika typer av bidrag och ger därför en bredare bild.

Respektive parameters värde i varje delområde har av stadskontoret delats in i tio lika stora delar, vilket innebär en uppdelning av värden i proportioner om 10 %, så kallade deciler. För varje delområde fås en sammantagen siffra genom att addera decilerna för de fyra valda parametrarna. Delområdena har grupperats utifrån siffrorna och jämförts.

Parallellt med de socioekonomiska faktorerna har befolkningsstatistik och befolkningsprognoser med fokus på barn och unga undersökts. I samtliga av utredningens prioriterade områden är andelen barn och unga hög. En kartläggning av nuvarande och framtida verksamheter inom kulturförvaltningen, fritidsförvaltningen, grundskoleförvaltningen och föreningsdrivna mötesplatser har genomförts i de prioriterade områdena. Kartläggningen har skett i nära samverkan med fritidsförvaltningen och grundskoleförvaltningen, där nuläge och framtida behov har diskuterats, vad gäller till exempel utbyggnad av fritidsgårdar, utveckling av föreningsdrivna mötesplatser och grundskolor.

Allaktivitetshusmodellens funktioner och framgångsfaktorer

Allaktivitetshusmodellen är områdesbaserad och verkar i det mellanrum som tenderar att uppstå mellan fackförvaltningars reglementen och uppdrag. Samverkan och samarbeten mellan berörda förvaltningar i Malmö stad, civilsamhälle och andra viktiga aktörer på platsen har varit en förutsättning sedan det första allaktivitetshuset startade i Lindängen 2011 och för modellen i stort. Modellen fyller en viktig funktion i att möjliggöra barns, ungas och vuxnas rättigheter och förbättra livsvillkoren i Malmö. Kulturförvaltningen ansvarar för driften av allaktivitetshusen och berörda förvaltningar delar ansvaret för att samarbetet stärks och fungerar i det dagliga arbetet.

Modellen har beredskap att anpassa sig efter områdets behov och kan snabbt fånga upp idéer och intressen från de boende och andra samarbetspartners i området. Aktiviteterna, som är kostnadsfria för deltagarna, är ett verktyg för att skapa tillit och bygga relationer, inspirera och vidga perspektiv, samtidigt som de fyller en viktig funktion som meningsfull fritid för deltagarna. Uppsökande

aktiviteter ger deltagarna möjligheten att besöka andra relevanta och önskade fritidsverksamheter och upptäcka nya delar av sin stad.

Allaktivitetshusen verkar i befintliga skollokaler och idrottshallar och når därigenom många barn, unga och vuxna. Skolan ses ofta som en trygg plats av barnen själva och av deras nära vuxna, vilket har visat sig vara en framgångsfaktor i arbetet för att uppnå en jämn könsfördelning. Alla tre allaktivitetshusen har idag en jämn fördelning mellan könen bland barn och unga. Samlokaliseringen innebär även en ekonomisk fördel genom ett effektivt nyttjande av Malmö stads lokaler.

Citat från allaktivitetshusens deltagare:

"Vi unga slipper hänga ute och kan vara på allaktivitetshuset och ha roligt istället."

"Jag får komma ut och träffa människor. Det är det bästa. Man tar med sig positiv energi som man sedan sprider vidare."

"Skolan med allaktivitetshus: Mera aktiviteter, kul, bättre, fett, roligt, bäst, mycket att göra, älskar AAH, enklare, som hemma."

"Allaktivitetshuset är jätteroligt. Det är det roligaste i mitt liv."

Allaktivitetshusmodellens kostnader och utmaningar

Genom god samverkan med fritidsförvaltningen och grundskoleförvaltningen har allaktivitetshusen inte några hyreskostnader, då verksamheten äger rum i grundskolelokaler och fritidsförvaltningens sporthallar. De största kostnaderna i allaktivitetsmodellen utgörs av personal- och aktivitetskostnader. Enligt samlade erfarenheter under den tioårsperiod som allaktivitetshusen har funnits är kostnaderna för att driva och upprätthålla en adekvat basverksamhet cirka 3,5–4 miljoner kronor per allaktivitetshus och år.

Varje allaktivitetshus bemannas i dagsläget med fyra till fem heltidstjänster, samt timvikarier. För att kunna erbjuda ett brett utbud av aktiviteter och samtidigt möta behoven i områdena där allaktivitetshusen finns är det viktigt med en blandad personalgrupp med olika bakgrunder, erfarenheter och utbildning. I personalgruppen finns idag fritidsassistenter, en socionom, en hälsovetare, en socialpedagog samt dans- och kampsportinstruktörer. Bland de anställda finns också medarbetare som själva varit deltagare i verksamheten eller som kommer från områdena. Genom att kontinuerligt och systematiskt erbjuda timanställningar och praktikplatser för såväl unga Malmöbor som

personer i olika arbetsmarknadsinsatser utgör allaktivitetshusen en viktig och trygg ingång till arbetslivet.

Förslag på spridning av allaktivitetshusmodellen

Utredningen har genom analys av valda socioekonomiska parametrar i 106 delområden i Malmö kommit fram till följande förslag på en tioårig utvecklingsplan, med en nyetableringstakt om ett nytt allaktivitetshus vart tredje år. Planen föreslår en nyetableringstakt om ett nytt allaktivitetshus vart tredje år, under förutsättning att budgetförstärkning sker. Beslut om budget tas separat vid nyetablering. Utredningen prioriterar två geografiska områden med vardera fyra klustrade delområden för spridning av allaktivitetshusmodellen under planens första sex år. Delområdena är inte prioriterade sinsemellan, då skillnaderna är väldigt små mellan dem utifrån de valda socioekonomiska parametrarna.

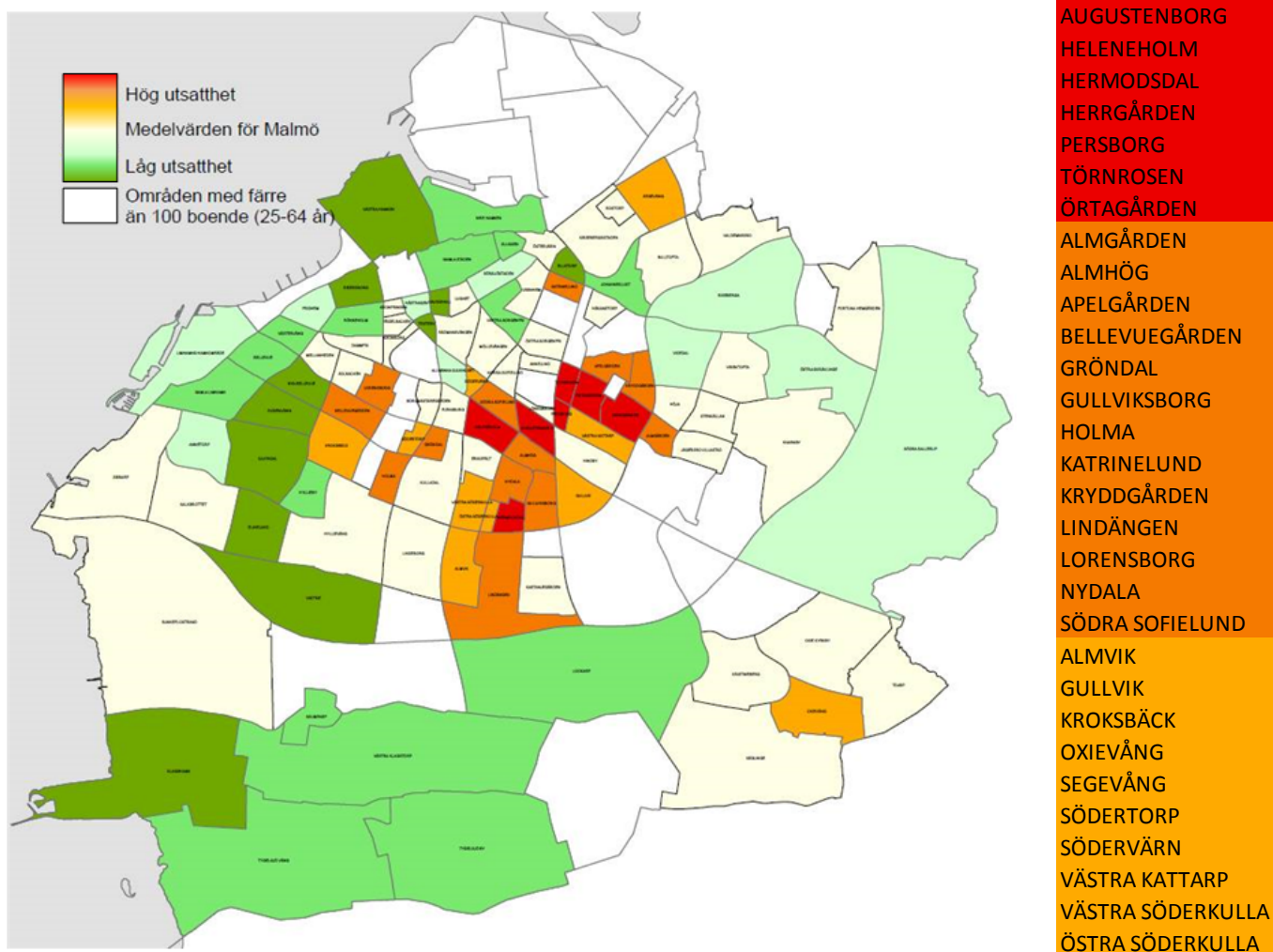
Utvecklingsplanen föreslår att inom en 1–3 årsperiod i första hand nyetablera ett allaktivitetshus i Rosengård, i något av delområdena Törnrosen, Persborg, Herrgården eller Örtagården. Därefter bör nästa allaktivitetshus inom en 4–6 årsperiod placeras i sydöstra Malmö, i något av delområdena Augustenborg, Södra Sofielund, Heleneholm eller Almhög.

Efter övergripande beslut om i vilket delområde nyetablering ska ske bestäms, i dialog med grundskoleförvaltningen, på vilken specifik skola allaktivitetshuset ska startas. Vilken skola i ett område som är bäst lämpad kommer att avgöras genom fördjupade områdesanalyser där områdenas och skolornas olika förutsättningar, t.ex. grundskoleförvaltningens långsiktiga planering i området och lämpliga lokaler, kommer att vägas in.

Barn och unga, såväl på skolan där det nya allaktivitetshuset ska starta som i de befintliga verksamheterna, ska vara delaktiga i planering av innehåll och aktiviteter. Deras åsikter ska tas till vara och tillmätas betydelse vid vuxnas avvägningar och beslut i utformningen av den nya verksamheten i linje med förvaltningens pågående utvecklingsarbete kring barnrätt. Utvecklingsplanen pekar ut ytterligare prioriterade områden inom en 7–10 årsperiod. Eftersom Malmös demografi och infrastruktur ständigt förändras är det svårt att i nuläget avgöra vilket delområde som då kommer att vara i störst behov av nyetablering. Därför finns ännu ingen prioritetsordning mellan dessa delområden, utan den tas fram i den kontinuerliga revideringen av utvecklingsplanen.

För att visa var i Malmö de valda prioriterade områdena med delområden finns har en karta tagits fram. En illustration av grupperingen ses i kartan nedan över

de olika delområdena, markerade i rött för hög sammantagen siffra och därmed stora sociala utmaningar och grönt för låg sammantagen siffra och därmed relativt små sociala utmaningar.

Prioriterade områden 1 – 6 år

1. Rosengård: Persborg, Herrgården, Örtagården, Törnrosen

För att göra skillnad för Malmöborna i Rosengård finns ett tydligt behov av ytterligare allaktivitetshus i området, då behovet av kompensatoriska åtgärder är som allra störst här. Rosengård motsvarar i befolkningsantal en mindre kommun med sina drygt 23 000 invånare. I området bor över 7 100 barn och unga under 18 år. Barnfattigdomen är här fortsatt högst i Sverige och de stora socioekonomiska utmaningarna kvarstår.

Erfarenheten från de tre befintliga allaktivitetshusen visar att besökarna främst utgörs av skolbarn och vuxna från närområdet och att barn och unga inte

förflyttar sig i särskilt stor utsträckning inom Rosengård. Allaktivitetshuset Apelgård når därmed inte alla barn i Rosengård, trots att det är otroligt välbesökt med cirka 1 200 besökare per vecka, och det finns inte kapacitet för att ta emot Malmöbor i större utsträckning från delområdena i närheten.

2. Sydöstra Malmö: Augustenborg, Södra Sofielund, Heleneholm, Almhög

De fyra valda delområdena i sydöstra Malmö; Augustenborg, Södra Sofielund, Heleneholm och Almhög, sticker alla ut som områden med stora sociala utmaningar i utredningens kartläggning. Delområdena upplevs dock inte som ett sammanhängande område, som t.ex. Rosengård gör, utan är här klustrade utifrån socioekonomi och att de geografiskt sett ligger bredvid varandra.

Trots att det finns aktiva föreningar i delområdena, som Gnistan i Augustenborg (en öppen mötesplats för barn och ungdomar i åldrarna 6–14 år), Tillsammans i Förening (som startades i området under våren 2020), Bryggeriet Skatepark i Heleneholm och andra idrottsföreningar präglas delområdena av lågt deltagande i föreningslivet bland de cirka 3 000 barn och unga som bor där. De fyra delområdena saknar öppna kommunala mötesplatser för barn och unga, även om Malmö Kulturskola erbjuder kursverksamhet på några av områdenas skolor. Det är geografiskt nära till mötesplatser som fritidsgårdarna i Sofielund och Nydala, Kulturhuset Mazetti, Malmö Konsthall, och Hela Malmö i Nydala. Närmaste bibliotek, Garaget, finns i Norra Sofielund, vägg i vägg med Arena 305, ett musik- och kulturhus för unga i åldern 15 till 25 år. Trots det korta fysiska avståndet till dessa mötesplatser upplevs vägen dit som lång med huvudleder där tung biltrafik utgör barriärer och skapar otrygghet.

Två skolor i området har sedan flera år tillbaka uttryckt önskemål om att husera ett allaktivitetshus. Grundskoleförvaltningen och fritidsförvaltningen ser också ett stort behov av trygga mötesplatser för barn och unga i området. De senaste åren har Malmö stads fokus för lokalt utvecklingsarbete legat på de närliggande områdena Nydala, Hermodsdal och Lindängen, vilket har varit framgångsrikt men en del av dessa områdens sociala utmaningar har nu istället flyttat till Augustenborg och Heleneholm.

Prioriterade områden 7 – 10 år

Utöver de två prioriterade områdena Rosengård och sydöstra Malmö visar utredningens kartläggning att följande delområden bör utredas vidare för

nyetablering av allaktivitetshus på längre sikt: Bellevuegården, Lorensborg, Katrinelund, Gullviksborg, Nydala, Södertorp, Söderkulla, Gröndal, Holma, Kroksbäck, Segevång och Oxievång. Områdena är ej listade i prioritetsordning.

Revidering av utvecklingsplanen

Planen ska revideras kontinuerligt, förslagsvis vartannat år. Vid revidering ska planen uppdateras med aktualiserad kunskap om barns och ungas livsvillkor i Malmö, exempelvis genom att använda resultatet från de återkommande CTC-enkäterna, som är vetenskapligt utformade för att mäta risk- och skyddsfaktorer i olika områden i Malmö, och den nya omfattande Ung Livsstil-studien som publiceras under våren 2021. I båda dessa forskningsunderlag svarar barn och unga själva på frågor om sina livsvillkor och fritidsvanor, vilket är en ovärderlig kunskapskälla för kulturförvaltningen i att skapa bättre uppväxtvillkor för barn och unga i Malmö.

I linje med kulturförvaltningens omfattande barnrättsarbete avser kulturförvaltningen under de närmaste åren att utarbeta en barnrättsbaserad inflytandeprocess, med strukturer och metoder för barns och ungas delaktighet och inflytande på olika beslutsnivåer. Under den tioårsperiod som planen omfattar kommer därmed barn och ungas möjlighet att påverka beslut som rör dem att öka, och ska ges större utrymme när planen revideras.